

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 78.

V petik 27. Grudna

1850.

Povabilo na naročbo

časopisa, po imenu:

„LJUBLJANSKI ČASNIK“.

Z perčetjem leta 1851 se drugi tečaj „Ljubljanskega Časnika“ začne.

S spremenjenim letam se pa tudi vredništvo tega lista spremeni, ker njegov namen in dalja od Ljubljane dozrajnimu vredniku več ne pripusti tega lista dalje vredovati.

Za svojo dolžnost imamo, častitim bravcam vodila naznaniti, ki se jih bode novo vredništvo deržalo.

„Ljubljanski Časnik“ bo sploh iz celiga serca Avstrijanec in kakor taksin posebno Slovenec.

Kakor Avstrijanec bo „Ljubljanski Časnik“, kar se bode le storiti dalo vse podperal, kar naši dragi vesoljni Avstriji k dobri mu služi, in se vsimu zoperstavljal, kar edinost in mir med bratovskimi ljudstvi ovéra.

Kakor zvesti sin svoje slovenske matere, si bo iz cele moči prizadeval, podperan po enakomislečih, naše ljudstvo na tisto stopnjo omike ali izobraženosti, blagostanja in sreče povzdigniti, na kateri se druge ljudstva znajdejo, in ktere je ono tudi popolnoma vredno.

Svobodnih naredb noviga časa po pameti se posluževati, je potreba postave sploh poznati in vlada je „Ljubljanskega Časnika“ izvolila, svoje ukaze, oznanila in postave Slovincam naznanovati. „Ljubljanski Časnik“ si bo tedaj prizadeval svojim bravcam pravi pomen novih postav, kjer bo potreba natanjčnejše razlagati, in vladi deželne potrebe pokazati. — Zgodbe politiskiga sveta in posebno Avstrije bo on kakor čebela méd nabiral, in kar bode le mogoče naglo svojim bravcam prinašal.

De bo pa „Ljubljanski Časnik“ pred vsim drugim zvesto zerkalo domačije, prosi svoje drage rojake vse imenitne prigodbe mu naglo naznanovati.

Zraven politiskih novic bo on posebno zvesto tudi imenitnejše sodnijske obravnave sporočeval, in s tem novim očitnim sodbam večje polje pripravil. Blagostanje naše domovine v vsih razdelkih obertuistva povzdigniti bo njegova posebna skerb.

„Ljubljanski Časnik“, ki izhaja vsak teden dvakrat in sicer vsak vtorik in petik, se razdeli v „glavni list“ in v „vradni list“.

Glavni list razpade v tri dele: 1. vradni del, ki bo obsegel vradne oznanila, imenovanje, povikšanje c. k. vradnikov in sploh vse vradne razglase, katere vlada sama hoče na znanje dati; 2. nevradni del, kjer se bodo nahajali vodivni sestavki za razloženje in razjasnjenje deržavnih naredb, — važniše dogodbe naše deržave in tujih dežel; — 3. lepoznavski list, ki se bo z literaturo in umetnijo, razveseljivajočimi sestavki in kratkočasnicami pečal, posebno pa domače reči donášal. — Ljubljanski novičar bo deželo z prigodbami glavniiga mesta soznanoval.

Vradni list zapopade od c. k. gosposk poslani vradne oznanila, pozive, razpise konkurzov in služb itd.; temu listu bo pristavljen tudi oznanilni list namenjen za oznanila vsih reči, katere bodo osebniji ljudje po „Ljubljanskim Časniku“ hotli razglasiti in izklicati dati.

Naročnina znese, ako se časopis v tiskarnici založnika Jožefa Blaznika prejema, za celo leto 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kr. — za polletno pošiljanje na dom se odrajta še 15 kr. — Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., polletno 3 gold. 30 kr., četertletno 1 gold. 45 kr.

Pisma, v kterih se naročnina pošilja, se morajo po novih postavah frankirati.

Kjer se je po tem takim „Ljubljanski Časnik“ resnično namenil blagostanje naše kronovine kolikor bode le moč podperati, sme upati, de mu bodo slovenski bratje v tem z domoljubnostjo na strani stali.

V Ljubljani 15. Grudna 1850.

D. Melcer,
odgovorni vrednik.

Jožef Blaznik,
založnik.

Politiške naznanila.

Posledna beseda o starim letu zavoljo zemljišniga oprostenja.

Kar se je ljudem že dopovedvalo, kar so „Novice“ že v mnogih sestavkih pisale, vse to nekterim še ni zadosti, in treba bi bilo, da bi se jim ena in ravno tajista reč vedne trobila: „varite se šuntarjev in zapeljivcov!“ Tista zviijača, s ktero se po nekterih krajih, posebno pa v Ljubljanski okolici, ljudem glavo motiti skuša, da so namreč cesar Ferdinand ves drug patent dali, s kterim so tlake, de-

setlna in sploh vse davšine poprejšnih podložnih kmetov overžene, brez da bi se v njim od kakšniga odškodovanja govorilo, še vedno nekterim ljudem po glavi blodi. Žali Bog! da sleparjem nekteri veliko raji verjamejo, kakor poštenim in resničnim možem. Popraševali smo okrog, kakšni je neki tisti patent, na kteriga se nekteri še vedno opirajo, in lejte! En kmet nam je sam nekaj natisnjeniga prinesel, česar brati ni mogel, in je terdil, de je ta tisti pravi patent, in da samo to velja, kar v tem patentu cesarja Ferdinanda stoji, da pa od odškodovanja, h kterimu se zdaj kmetje silijo, v njem ne besedice najti

ni. Serce se nam gane, ko pogledamo in beremo, kar nam kmet pokaže. Namesto tako imenovaniga patenta, vidimo tiste mile besede bivšiga cesarja Ferdinanda, slavniga spomina, tisti „poziv na svoje narode“, kteriga je Dunajsko mesto zapustivši, 19. kozoperska iz Holomuca na Moravskim razposlal. Pri tisti žalostni priložnosti se je svitlimu cesarju potrebno zdelo, svoje besede in obljube zastran odveze podložnih gruntov še posebno zagotoviti, zakaj takrat je že več šuntarjev bilo, ki so ljudi s tem od zvestobe do cesarja pripraviti skuševali, da so povsod trobili, da kakor hitro bo puntarsko mesto podverženo,

se boče tudi vse na staro nazaj vernilo. Zato so cesar posebno kmetam vnovič s temi besedami zagotovili, da gotovo ostane pri odvezi, katero jim je takrat že razglašena postava za stran poprejšnih gruntnih davšin zagotovila, in da naj torej mirni in brez skerbi bojo, in vsaciga, kdor bi hotel zoper cesarske obljube jim kaj govoriti, hudovoljneža spoznajo.

Ravno te besede beremo v tistem pismu ali patentu, v katerim, kakor zdaj nekteri šuntarji pravijo, od nobeniga plačila za imenovane odveze nič ne stoji. Naj tisti cesarjev oklic vsaki sam natanjko prebere, ali če brati ne zna, naj kakiga pošteniga moža zato naprosi, in prepričal se bo gotovo, da se je svitli cesar tudi v teh kratkih in o nagli sili na begu pisanih besedah, samo na obljube opiral, ktere je še poprej storil in ktere je že postava na svitlim bila, na katero se je cesar za tudi v tem pismu določno nanašal.

Ta postava je pa tisti nam vsim dobro znani, v državnim zboru od poslancov vsih dežel sklenjeni in od svitliga cesarja poterjeni patent 7. kimovca 1848, s katerim je spoznano, da podloštvo ima nehati, da so grunti desetine, tlake in vsih dolžnosti odvezani, da imajo torej vse dolžnosti dela in davki, kateri iz podloštva izvirajo, odsihmal jenjati; ali ravno v ti postavi je pa tudi veleevano, da se ima za dela, za davke v blagu ali v dnarjih, ktere je posestnik grunta svojimu grajsinskemu, desetinskemu ali fogtijskemu gospodu mogel odrajtovati, primerna odškodnina odmeriti. Svitli cesar Franc Jožef so potem s patentom 4. Sušca 1849 pravila vstanovili, po katerih naj se ta odškodnina odmeri, in z zaukazam 12. kimovca 1849 so določili, kako naj se za krajnsko deželo pri izpeljavi poprejšnih postav ravna. Pametni možje in vsi možje in vsi sploh, katerim je na blagostanju in miru ležeče, nikar se ne dajte s praznimi besedami loviti, ne verjemite takim ustačem, ki morebiti le iz nevednosti, večidel pa iz hudobne volje vas v zadrege in zmešnjave pripraviti hočejo. Kar so svitli cesar Ferdinand obljubili to se vam zdaj popolnoma izdeluje in doveršuje — odškodovanje je pa že iz perviga spoznano bilo, in to se zdaj pri vstanovljenih cesarskih komisijah po postavah prerajtuje. To je čista resnica; kdor ljudem kaj drugjiga prerokuje, laže.

Dr. L. (Nov.)

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana. Odbor naše mestne županije je pretekli teden vstanovil vodila, po katerih se bo v svojih zborih in opravilih ravnal. Pri ti priliki je tudi določil, da zbori, ki so pravilama očitni in h katerim zamore vsak odrašeni človek priti, bojo redoma vsake 14 dni, namreč vsaki drugi četrtek popoldne ob treh. Očitnost še bolj vresničiti, se bo vse, kar se bo v zborih sklenilo, tudi v slovenskim in nemškim jeziku na znanje dajalo. V enim poslednjih zborov je prevzel odbor tudi od našiga milostljvigiga kneza in škofa mu izročeno in po županijski postavi naukazano opravilstvo v rečeh siromaštva in milostinskiga denarja, katero opravilstvo je g. knezoškof skozi veliko let tako nevtrudljivo oskerboval, de je odbor enoglasno sklenil, mu za njegovo skerb zahvalno pismo poslati. Ker ljudje še vedno nič srebra na dan ne dajo, in je zato velika težava v kupčiji, in ker se na dvoje raztergani bankovčki po 6 in 10 krajc. tako zamazani in za blatneni, de se človeku gnjusi, take cunje v roke vzeti, je mestni odbor sklenil, ministra denarstva prositi, de naj zraven bankovčkov po 10 krajc. tudi take po 3, 5 in 20 krajc. vun da, kateri se tergati ne morejo in ne smejo, ali pa naj dovoli, de sme mestna županija take denarje napraviti. — Kmetijska družba je poslala unidan na Dunaj nektere za obertnijsko

razstavo v Londonu namenjene reči, med kterimi so bili tudi 4 podobe od g. kaplana Puharja umetno iznajdenih svitlopisov, in pa v majhni postavi izdelani krajnski kozolci ali stogi vsih 3 sort, in pa krajnski panj, kar je naš mnogospoštovani tesarski mojster g. Juri Pajk prav lepo napravil. (Nov.)

Koroška. Iz Celjovca 14. decembra 1850 se v „Novice“ piše: Skoraj iz vsih slovenskih strani so nam marljive „Novice“ že povedale, kako veselo slovensina na ondašnjih gimnazijih napreduje. Žalibog! na našem temu ni tako. — Terdno smo se nadjali, da bo nam Slovence s prihodom g. gimnazijalniga inspektorja dr. Kleemana lepša zarja prisijala. Nismo se goljufali. Že je bilo po njegovej volji skoraj po vsih šolah napovedano, da je slovenščino za Slovence obligatni predmet; pa kaj — komaj je odšel, je zopet sovražna stranka našega učiteljstva zmagala! sklenilo se je, še enkrat gosp. dr. Kleemana poprašati: ali je to zares njegova terdna volja, da bi bil slovenski jezik nemškemu jednak in za vse rojene Slovence obligaten predmet? To nas še z veselim upom navdaja, da, kar mi g. inspektorja poznamo, je mož pravičen, terdne volje, ki se nikakor ne da zmotiti po kovarstvih in spletkah našeh sovražnikov; zatorej tudi nikdar ne bode pripustil, da bi se Slovence njih svete pravice tako nemarno kratile. Slava mu! Zeljno pričakujemo vsi Slovenci na Koroškem, da se ta reč enkrat dokončno reši. Ne bomo zamudili, to razsodbo ob svojem času sploh razglasiti.

Austrijanska. (Očitna sodba na Dunaju 20. decembra.

Vilhelm L. 21 let star, štacunarški postrežnik, ki od leta 1849 ni imel nobeniga gotoviga opravka, cveteč, mlad mož, zlo lepe podobe, lepo oblečen je bil zatožen, de je zlat perstan ukradel, ki je bil težak 8½ cekinov in vreden 50 gold.

Kuharca Rozalija M. je prisegla, de je on 1. septembra t. l. zjutraj v opravkih v hišo gospoda pravniga koncipienta Koriger-a, nje gospodarja prišel. Ker njega ni bilo doma, je ostal v predizbi sam pri njej, jo poprašal čez to uno, se nasloni na eno mizo in potem naglo odide rekoč, de hoče gospoda Koringer-a poiskati.

Komaj on pride na ulice kakih 40—50 stopinj daleč, zapazi kuharca, de je perstan zgignul, kteriga je kratko popred še vidila, ona teče za L. potem, ko je hišo zaperla, do klavniga mosta, tirja, de naj ji perstan nazaj da, on se zlo vstraši, pravi, de od perstana nič ne ve, in se z herbtam nasloni na železni deržaj in roke na herbtu derži; ona vidi bel papir skoz deržaj pasti na derva za most pripravljene; tudi Mak je vidil ravno takrat, de je L. v stranski žep suknje segel, in kuharca potem zavpije: „Zdaj ga je od sebe vergel!“ Ona zgrabi L., tirja de naj z njo gre perstan iskat; on pa pravi, de se mu zlo mudi in naglo odide, vendar ne tje, kamor je povedal; ona ga dalej ne preganja, se verne k deržaju nazaj in najde perstan v papirju zaviti, ga pokaže okrog stoječim in pripoveduje celo dogodbo.

Vse te okoljšine Mak s tem pristavkam poterdi, de se je mladi človek, kteriga on ni poznal, bal; in de je bil ves zmešan, de je barvo spreminjal in de mu je vroče postale.

Žatoženi pravi, de on ni perstana ukradel, in terdi, de kuharca to le zavolj sovraštva zoper njega govori, ker ga je listi dan, ko je bil v hiši Koriger-a sam z njo, hotla zapeljati, on pa se je ustavil in ji klofuto dal; vse skupej ni nič drugjiga kakor kovarstvo odrečene ljubezni; — tudi pričevavec Mak, kteriga on ne pozna, mora to poterditi, in on ne

ve, tako mora on kakor zatožen spoznan biti, ker je sam kuharce že popred tožil.

Pokazalo se je, de je govor zatoženca le lepa spletka, ker je Koriger pričal, de je njegova kuharca, zvesta, pošena, resnicoljubna in pametna; in nad zatoženim se je pokazalo, de je zapravljiv in lahkomiseln človek, de je že več tatvin doprinesel. Bil je toraj obsojen na en mesec v težko ječo.

Serbska. V serbski vojvodini v temeškem Banatu se bo 34 novih dačnih vradnij vstanovilo.

* Jugoslavenski časopisi pišejo, de je te dni opravništvo serbske vojvodine in temeškiga banata ostro zapovedalo, de se imajo vse javne opravila v serbskem jeziku opravljati. Vradniki, ki bi drugač ravnali, bi stem pokazali, de niso dostojni za službo, in bi bili odstavljeni.

* V Temišvaru se je začel serbski jezik prednašati na liceumu. Gospod deželni poglavar se bo podal s koncam tekočiga mesca v Beč.

Solnograska. Občinsko svetovavstvo v Solnogradu je koj ko se je vstanovilo, za to skerbalo, de poslušavcov ni le povabilo k sejam, ampak tudi zanje klopi napravilo in jim mesto v svetovavnici odločilo. Vendar pa do zdaj k sejam še nič poslušavcov ni bilo. Občinsko svetovavstvo meni, de se to zavolj tega ni zgodilo, ker prebivavci, ki se sicer enakih reči zlo radi vdeležijo, premalo vedo, kaj de so seje. Toraj je to svetovavstvo razglasilo, de bo vsak vedel, kdaj de so seje in zamogel poslušat priti.

Ogerska. Po noči od 15. na 16. t. m. gre nek mlad človek sam v lekarnico. Njega opazi žandarm in zavpije za njim: „Stoj!“ Mladeneč misleč, de ga meni žandarm v regrute odvesti, pobegne; žandarm ga pa na muho vzame, strelji, in mladeneč se mertev zgudf.

Sedmograško. „Siebenbürger Bote“ piše sledeče:

Znano je, de je bila naloga vodjev madjarske prekucijske stranke in posebno begunov, ki v zunajnih državah žive, avstrijski vladi očitati, de nečloveško z vstajniki ravna in velikodušnost lastniga vladarstva povzdigovati.

Gotovo je prid naše vlade gerdimi lažmi se z djanskimi dokazi nasproti postaviti, in obilne žertve, ki so padle pod madjarsko vlado, ker so se pravice, in avstrijskiga prestola deržale, občinstvu naznaniti, kakor so vradno poterjene.

Ker je pa po vradnem preiskovanju število teh žertev že samo na Sedmograškem tako obilno, de se posamezne imena umorjenih ne morejo naznaniti, podamo le število pokončanih vsaciga naroda in način smerti.

A. Od sodništev puntarskih gosposk, ker vavih sodništev in stojnih sodb je bilo umorjenih:

V okrogu Hermannstadta 80, v Karlsburškem 175, v Klausenburškem 131, v Reteškem 44, v Uduarhelskem 17, v Fogaraškem 2; vsih skupej 449.

B. Na povelje posameznih vstajniških vodjev brez sodbe:

V Hermanstadskem okrogu 161, v Klausenburškem 229, v Reteškem 161, v Uduarhelskem 52, v Fogaraškem 1; skupej 769.

C. V sovražnih napadih posameznih sosesk, in siser:

V Hermanstadskem okrogu ustreljenih 66, na drugo vižo umorjenih 378, v Karlsburškem obešenih 21, ustreljenih 446, na drugo vižo umorjenih 1301, v Klausenburškem obešenih pet, ustreljenih 28, na drugo vižo umorjenih 401.

V Reteškem obešenih 5, ustreljenih 144, na drugo vižo umorjenih 543; v Uduarhelskem ustreljenih 25, na drugo vižo umorje-

nih 195; v Fogaraškem na razno vižo umorjenih 47.

D. Med tem bojem z vstajniki je brez zgube c. k. vojakov deželanov umorjenih bilo: v Hermanstadtskem okrogu 252, v Karlsburškem 715, v Klausenburškem 225, v Reteškem 63, v Udarhelskem 27, v Fogaraškem 1, skupej 1283.

E. Vsih žertev je toraj 6112 in sicer 5680 moških, 363 ženskih in 69 otrok, med njimi je 5411 Romanov, 304 Ogrov, 310 Saksov, drugih narodnosti 90.

Te vradno preiskane moritve so živa priča, kako ljudomilo je puntarska stranka na Sedmograškem ravnalo in kako malo se djanje z besedo vstajnikov vjema.

Tuje dežele.

Bosna. V „Osservatore Dalmato“ se piše 12. decembra iz Hercegovine:

Pretekli teden so vstajniki Mostarski sina Ali pašata Rustanbega, ki se je v Saraju uterdil, napadli; Rustanbeg jih je s pomočjo 12 topov odpodil. Na čelu vstaje stojita paša beg Agomirović in nek Cisišić, dva zelo bogata Turka. Ali beg je iz Vizine carskim vojakom, ki so v Sutorini na suho stopili, nasproti podal. Pred Gljubuskim se je pa moral ustaviti, ker prebivavci tega kraja z Mostarskimi vstajniki derže.

Za gotovo mislijo, de se bodo tukaj carski vojaki z vstajniki udarili.

Poterdi se, de so prebivavci Mostara Seraskieru poslanca poslali, de bi stariga vezirja Hercegovine odstavil.

* Iz Bosne se piše 13. decembra v „Reichszeitung“:

Novica, ktero je „Agramer Ztg.“ tako nepremišljeno v svet raztrobila, de je bilo sultanu zavdano, je tudi tukaj mnogo čudenja zbudila. Omer paša, ki je pri tem imenovan, je po pravici in toliko bolj zavolj tega razžaljen, ker to njegovi mnogi sovražniki porabijo, ga v sum pripraviti. Ravno tako kriva je novica, de so vstajniki vojakom 6 topov vzeli, ker vojaki le eniga topa niso med celo vojsko zgubili, tudi ni moglo 2000 Arnautov v bitvi pri Žebču pasti, ker ima Omer paša z vsim skupej komaj 1000 Arnautov pod svojim poveljstvom, ki stoje na Narenti pri Kognici v Hercegovini in od katerih jih je le malo pri Žebču. Tudi Sarajevo nič od tega ne ve, de bi bil v njegovem zidovju nek Jusuf paša, kteriga clo ni, umorjen.

Potem, ko je Ibrahim paša iz Sarajeviga v Kladaju zaželjeno pomoč dobil, so se mu vstajniki podali, on se je naprej podal in je že, kakor se pripoveduje, v Tuzli z Seraskierom skupej zadel. Med tem se je obernil en oddelk vstajnikov proti jugu Sarajeviga proti mestu Višegrad, ki leži na cesti, ki v Carigrad pelje. Prebivavci okolice, ostrašeni, ko so vstajnike zagledali, so prosili pomoči, in zavolj tega je tudi en bataljon z dvema topovama v Čelebi pazar se napotil.

Vodja vstajnikov v Hercegovini, Kavaz Basi vezirja Ali paša Stolčević se je, kakor pravijo Mohamedu Skenderbegu v Konjici podal. Novi vezir Bosne, Haidedin paša je, potem ko je v Dalmacijo z 1000 možmi prišel, že v Trebinje prišel. Med njegovimi vojniki je mnogo bolnih in zavolj tega se je moral iz Sarajeviga zdravnik k njemu podati.

Omer paša je zdaj v Tuzli, glavnem mestu bosniške vstaje in vstajnike sodi. Med ujetimi je Mahmud Alay-Beg iz Gradaca z svojimi sinji, potem neizrečeno bogat Mahmud paša iz Tuzle. Ta je na avstrijsko zemljo pobegnul in je bil — kakor se povsod pripoveduje — od cesarske gosposke z njegovim mnogimi cekini Seraskieru izročena. Iz začetka so govorili, de je v Vinkovcah v Slavoniji

umerl. Njegov sin, Ozman beg, zelo sirov, divji človek, je pobegnul v Zvornik in od tod z Mahmud pašatom Zvorniškim v Sosnico na Serbsko, kjer sta bila ujeta in kakor se sliši Seraskieru izročena. Govore, de Seraskier z mnogim zlatom Tuzlanskiga pašata vojake plačuje.

Po vsih teh naznanilih so za dobro spoznali, tabor v Sarajevem zapustiti; vojaki so se toraj 9. t. m. v mesto preselili. Vstajniki, ki so bili v taboru zaperti, so zdaj v hiši poveljnika Abdy pašata pod ostro stražo. Naj imenitniši med njimi je Mustafa paša Babić, naj bogatejši colnar Bosne. On plača vsako leto vladi 2,250,000 piastrov — krog 205,000 goldinarjev. — On se pogodi z ministerstvom Turškiga carstva in potem mitnino razglasi, kteri se mora cela Bosna podvreči. Mustafa paša je te dni skusil pobegniti, al bil je zasačen in je zavolj tega zdaj bolj zavarovan.

Turški prebivavci v Travniku, Sarajevem in drugih mestih ne verjejo, de bi bil Omer paša kdaj vstajnike zmagal; oni ne dvomijo, de bodo vstajniki zmagali, in kolikokrat se začne s topovi streljati, pravijo, de je to le zato, de hrup ostane, pa nič posebniga ne pomeni. Po noči od 10 na 11. t. m. so se naenkrat straže krog mesta Sarajeviga postavile in 4 topovi iz tabora tje peljali. Vojakom, ki so se v Čelebi pazar podali, so povelje dobili, nikomur prizanesti, ki bi se jim utegnil zoperstavljeti, vse poropati in požgati. Na uho si pripovedujejo, de je zvižaja vstajnikov, bataljon za bataljonam iz Sarajeviga v druge kraje spraviti, ker zdaj tu, zdaj tam prebivavcem nemir delajo in jih silijo pomoči iz Sarajeviga prositi, de bo ondi malo vojakov ostalo, kar se je že skoraj res zgodilo.

Ako bi bili vstajniki edini in ko bi imeli vodja, ki bi jih znal voditi, bi gotovo Seraskieru mnogo dali opraviti. Pašati iz Mostara, Tuzle, Zvornika in drugi so pobegnili, potem ko so vstajo zbudili in vredili, de se zdi, de so bili vedno zvesti, in de ne bi pašalnikov zgubili, ako vstajnike vžugajo. Oni hočejo biti naj se oberne reč kakor si bode, zavarovani, in upamo, de jih bo Omer paša, ako prav ne po njih volji, zavaroval. Potem znabiti bo mogoče prvi kamen k izobraženosti položiti. Škoda je za to lepo, tako bogato deželco, de se ne more dvigniti v vedni stiski tako divjih ljudstev na naj nižji stopnjo izobraženosti.

Vedno ostane resnično, de se izobraženost z Alkoranam ne vjema, ker, kjer ta gospoduje, ondi se zamore komaj tu in tam kaka deželna naprava poboljšati. Pa od praviga napredka se ne more govoriti. To tudi skušnija uči.

Iz Carigrada se sliši, de je bivši vezir Bosne, Hafis paša, v preiskovanju. On je namene pašatov iz Tuzle, Mostara, Zvornika podperal. On ni bil mož djanja, on ni imel ne moči ne previdnosti, on se sicer ni hotel zoper ukaz uperati, je bil pa velik sovražnik poprav, in še hujski nasprotnik Omer pašata, on je bil slep pri počenjanju pašatov in je na tako vižo k puntu pripomogel, brez de bi bil vedel, kako daleč zamore ta reč priti. Neposredno ga ne moremo vdeležena vstaje dolžiti; on je bil le slepo orodje v rokah drugih.

* Seraskier je ukazal, kakor se pripoveduje, 1100 tovorov orožja, kteri je vstajnikom vzel, v Sarajevo prinesiti. En bataljon je šel v Hladang Ibrahim pašatu v pomoč, kteriga vstajniki iz Beline in Trebernice, zadržujejo. Skenderbeg stoji še vedno namostu pri Konjici. Vstajniki ga več ne nadlegujejo.

* V „Narodne novine“ se piše is Bosne 19. decembra. Krajci so se spet spuntali, oni nočejo davkov plačati in nedajo desetine in Posavljanam hočejo v pomoč iti.

Poljska. 22. decembra je bil v Krakavi razbojnik obešen, kar se že 30 let ondi ni zgodilo. On si je namenil jude obropati in jih moriti, v treh mescih je tri umoril in je bil zasačen, ko je ravno četertiga hotel umoriti in obropati.

Nemška. Poruski kralj se je Manteuffel-u takole poklonil: Kar je umerl Aucillon; ni noben minister pri zunajnih deželah tolikega zupanja vžival, kakor sedajni minister Manteuffel.

* „Deutsche Reform“ pravi, de meni Manteuffel v nedeljo opoldne v Draždanah z ministerskim predsednikom, knezam Schwarzenbergam skupej priti. Ministri bodo le pri prvih pogovorih ostali, pozneje pa poslancem pripustili.

* „Staatsanzeiger“ naznani, de je Manteuffel izvoljen za predsednika ministerstva in ministra zunajnih oprav; Ravner bo ministerstvo uka in bogočastja, grof Westfalen ministerstvo notrajnih oprav in kmetijstva prevzel.

* 22. decembra je prišlo 3000 avstrijskih in bavorskih vojakov v Kasel. 23. se jih še več pričakuje.

* Knez Schwarzenberg in Manteuffel sta se, ko sta v Draždane prišla do pozne noči pogovarjala. 23. opoldne se začnejo svobodni pogovori. Poslanci skoraj vsih nemških dežel so pričujoči. Knez Schwarzenberg je pogovore perčel ob 2 popoldne, on je edini zastopnik Avstrije.

* Iz Schleswig-Holsteina ni nič noviga.

Francoska. Iz Pariza se piše v „Reichszeitung“: Razmere med angleško in avstrijsko vlado kakor se zdi, niso ravno zelo prijazniga zapopadka, ako jih po Palmerstonovih časopisih sodimo. Razun tega naznanijo novice, de je visoko duhovništvo zastopljeno z laškimi podpihovavci.

V Rimu so zasačili ponočno zbirališe in iz spisov, ktere so ondi našli, se med drugim tudi vidl, de Mazzini-a ne podpera samo angleško duhovništvo in njega častivci z denarji, ampak, de so Angličani pripravljeni vstajo na Laškem po mogočosti podperati.

Razne naznanila.

— Slovansko-rusinska občina je, kakor je znano, Hurbana za pridgarja izvolila. Hurban pa te službe ni hotel prevzeti.

— Dunajski magistrat je izvolil komisijo, ki ima predlog storiti, kako bi se najložeje toliki dragini derv v okom prišlo.

— Gosp. dr. Škedel in gosp. dr. Kopač bosta v drugi polovici šolskiga leta začela učiti kaznovavno pravo v slovenskim jeziku; eden bo učil materialni, drugi formalni del.

— Saksonski kralj je za spominek, ki se bo Radeckemu postavil, 500 poslal.

— Černogorski vladika je spet v Terst prišel in se bo od ondod na Laško podal.

— Sliši se, de se bodo spet 4 vojne barke začele delati, de se bo brodovje pomnožilo.

— Zavolj snežnih zametov se je na več mestih prigodilo, de je vozovlak zaostal, samo na severni železnici se ni to zgodilo česki.

— Odbor „Matiče Česka“ je posebni seji 14. t. m. sklenil, konverzačni slovac začeti izdajati. Prvi vrednik tega slovarja bo slavno znani Palacky, razun njega po gospod Čelakovsky, Fabian, Petřina, Purkyne, Šafařik, Strohbach in Wocel povabljeni bili, delo učnih presojevavcov prevzeti. Celo delo ima obseči 8 do 10 zvezkov, vsak zvezek pa 50 pol, dokončano ima biti čez šest ali osem let.

— Poljni maršal Radecky je 19. decembra v Verono prišel.

— Česko-saksonska železnica je že dodeljana do saksonske meje.

LEPOZNANSKI LIST.

Perstan Polikratov.

(Po Schillerju).

Je stal visoko v linah belih,
Zamaknjen gledal lic veselih
Je na podložni Samos tje.
„Vse to pokorno mene slavi —
Egiptovskemu kralju pravi —
Kdo srečniši od mene je!“

„Bogovi so zares ti mili!
Ki tebi so enaki bili,
Podložni tvómu žezlu so;
Pa meč sovruga se še bliska,
In moje gerlo ti ne vriska
Dokler sovražno bdi oko.“

In preden kralj še to izreče,
Že iz Mileta sel priteče
In kralju svómu govori:
Zahvali, o gospod! bogove,
Ovijaj vence lovorove
Krog svoje svitile glave si.

Sovragi v boju so pobiti,
Me pošle, to ti oznaniti,
Tvoj zvesti vodja Polidor —
Iz černe kupe še kervavo,
Obema v grozo, vzame glavo,
Ki vizala je vražni bor.

In groze kralj osupnjen jame:
„Je slep, ki sreči vse verjame,
Nezvesti upati nikar!
Na morskemu skalovju znaše
Razbiti barke, tvoje náde,
Nezveste sreče sin — vihar.“

In ko še to pripoveduje,
Se vriska šum veseli čuje
Iz bark, ki so priplavale
V domače morja zaželjene
Z bogatim blagom obložene
Od daljne zemlje tujceve.

Kraljevi gost osupne silno:
„Dans sreča ti deli obilno,
Pa boj se, da ne vkani te.
Pogin grozijo silno bojne
Kretenske trume ti nebrojne,
Glej, bližajo že bregu se!“

In ko besedo to izusti,
Že barke vojne vse zapusti
In tišučerno glas doni:
Vihar razdjal je barke vruga,
Otetí smo, je naša zmaga,
Končani so sovražniki.

Stermé to čuje gost kraljevi:
„Zares so srečni tvoji dnevi,
In vendar zate me skerbi;
Me groza je bogov zavisti,
Neskaljeno, v radosti čisti
Nikomur sonce zašlo ni.“

„Tud meni dobro steče vsaka,
Povsod me spremlja sreča jaka,
Kar vcinem, se mi čudi vsak;
Al sin mi pal je v smertno žrelo,
To v dušo me je živo sklelo,
Pobotal sim se z srečo tak.“

„Da Čert ti sreče ne pokósi,
Nebeške prebivavce prosi,
Da k sreči tugo pošlejo.
Kogar obsuvajo bogovi
Venpot z nebrojčnimi darovi,
Ga zadne dni pogubijo.“

„In če ne čujo prošnje tvoje,
Švaritve ne zaverzi moje,
Besede tele dobro čuj:
Neskončne imaš ti zaklade,
Kar ti zmed njih naj bolj dopade,
To bogu morskemu daruj.“

In ves preplašen un pridene:
„Naj ljubši mi, naj višje cene
Je perstan demantni letá.
Erinam v žertvo ga darujem.
Da se zavida obvarujem.“
In koj zažene v morje ga.

Ko drugo jutro vstane zarje,
Z veselím licom pred vladarja
Se vstopi ribič jaderno:
Gospod, ta riba, glej tak zala!
Mi snoč je v mrežo priplavala,
Veseli podarim tebi jo.

In ko se kuhar ribe loti,
Zabliska perstan mu nasproti.
Pred kralja stopi, govori:
Gospod, tvoj perstan, glej leskeči,
Sim najdel v ribi tej bleščeči,
O ti brezkončno srečen si!

In gost osupnjen groze jame:
„To mesto več ni varno zame,
Prijatelj tebi nisim več.
Bogovi čéjo te podreti,
Jez moram smerti se oteti —
Izreksi to poda se preč.“

Si.

Pretres slovenskih pesnikov.

(Dalje.)

Kar je jela Čbelica izhajati, se je duhovno življenje še dalje bolj med Slovenci vnelo, tako de ta knjiga, slasti ker so njeni roji kmalo zaostali, ni več zadostila. To in še nekoliko drugih okolišín, kakor podpora častitiga nadvojvoda Jovana, je spravilo „Novice“ na noge. Kakor so v tem listu vsi razdelki vednost svoje mesto dobili, so Novice tudi pesništvu močno na roko šle. Veliko novih pesnikov je zdaj svojo žilo napelo in se poskusilo, pa kar je še veliko več, se ne znajde med pesniki Novic ne eden, ki bi se smel popolnoma slab imenovati. Vrednik tega časnika ni gledal le na to, de bi v svoj list kaj dopisov imel, ampak je tudi pazil, de so bili dopisi, če ne vselej izverstni, pa saj taki, ki so se z dobro vestjo tudi bolj omikanim bravcam ponuditi smeli.

Pervi pesnik Novic je brez dvombe Koseski, ki se edini do zdaj še ne iz vsih saj iz veliko obzirov na stran Prešerna vstopiti sme. Kar zadene pesniško vrednost samo na sebi, ne moremo sicer Koseskiga pevcu sonetniga venca in kersia pri Savici predpostaviti. Naj beremo tudi nar bolj pesniške pesmi njegove, nas vendar nikdar tisti ogenj ne bo tako zlo vžgal, kakor nas pri branju Prešernovih poezij prevzame. Rekel bo sicer kdo, de je vzrok tega objektivnost Koseskiga, kar moramo delama tudi mi poterđiti. Pa vendar se nam nekoliko drugačen duh „povodniga moža“ od tistiga zdi, ki ga v Koseskovih objektivnih pesmah najdemo. Pa kar zadene jezik pesem, kar zadene lepoznanstvo celiga sestavka, kar red misli in smislov moramo pa brez pomisljevanja Koseskiga prvega slovenskiga pisatelja imenovati in ga tudi po tej plati nad Prešerna povzdigniti. Pesmi tega so imele tačas pri Slovencih malo vspeha in nasledkov, en Čeh (Čelakovski) je prvi njih veliko vrednosti spoznal in se je ognja njegovih poezij navdahnul. Pa Slovenci ga niso še potem dolgo z nikakoršnim nadusenjem brali. Vse drugači je bilo to pri pesmah Koseskiga. Koj ko smo prvo prebrali, smo v njih nekež čudno noviga zapazili. Ostermeli smo in se popraševali, kakšen jezik bi to bil. Radovedni smo je brali drugič in tretjič, dokler smo se prepričali, de je prijoča pesem v pravim slovenskim jeziku pisana. Vidili smo tu prekrasen razcvet svoje materinščine, vidili neskončno visokost, krepkost in lepoto svojiga jezika in smo bili nanj pervikrat v popolnim pomenu besede ponosni. Z nadusenjem smo sprejemali vsako novo pesem, ki so nam jo Novice v svojih listih prinesle in že mi jih mnogo vemo, ki so le po poezijah Koseskiga, ki jih še popolnoma razumeli niso, iskreni rodoljubi postali. Res je sicer ta pesnik do zdaj večidel prestavljal, ker naš elo pesmi, o kterih ni to očitno rečeno, na reči opomnijo, ki smo jih v drugih jezikih brali, pa tudi Schiller, Gothe in Puškin so se s prestavljanjem pečali. Po naših mislih naj bi samo nar bolj izverstni pisatelji prestavljali, ki ne znajo le besed, ampak tudi duh izvirniga jeziga prenesti. De je bil naš Koseski mojster zato, kaže divica orleanska in skorej vse druge prestave nemških in ruskih poezij. Izvirnost je sicer poglavna čednost pisatelja, pa ako se tako prestavlja, kakor se pri Ko-

seskinu kaže, mi rajši na pomanjkanje te čednosti pozabimo.

Napačno pa je vendar zopet po drugi plati, de so nekteri Koseskiga silno povzdigovali, pa pri tem tako zašli, de so jeli Prešerna grati in njegove nikdar še prekosene poezije kot izviri človeka, „ki se v kvantah gubi“ gerditi.

Med drugimi pesniki „Novic“ povzamemo le poglavitne in nar pripravniši mera pri tej presoji, je Oliban. On ni imel nikdar nizkih ali prozaiskih misel, tudi drugih, kakor slovniških in lepoznanških napak se ne bo dosti pri njem najdilo. Pa on se tudi ni nikdar posebno visoko povzdignul, temuč se je bolj srede deržal, od kodar je bilo menj nevarnosti na zemljo al pa še clo v blatnasto mlakužo pasti. On ni slab, pa tudi ne izversten, ampak takšen pesnik, de ga zamoremo po pravici do briga imenovati. Pa trije pesniki stoje razun Koseskiga nad Olibanam, vsi drugi pod njim. Ti trije so Rodoljub Ledinski, Jeran in Uršič. Pri vsih treh najdemo pogosto lepe misli skor vselej pesniškiga duha in nikdar posebnih pogrěškov. Radi beremo Uršiča zavolj zlahtnosti, ki v njegovih pesmah veje in zavolj velike gibčnosti in razumljivosti jezika. Rodoljub Ledinski ima brez dvombe med vsemi nar bolj imenitne misli, de pa nekoliko preveč proti Zagrebu vleče, se mu je le včas v napako štel. Pa naj več izvirnih, če ravno ne vselej visokih misel, se nam v Jeranovih poezijah razodeva. Le dve želji imamo za stran tega, prva je, de bi se prizadeval, povsod in vsikdar razumljiv biti in druga, de bi se posebno svetih pesem poprijel, za ktere gotovo menj zmožnosti nima kakor g. Potočnik. Olibanu naj bliže je Hicingar. Lepota jezika in misel se povsod kaže tako de vselej z veseljem njegove dela beremo. Že niže sta Valjavec in Malavašič. Valjavev govor je vsikdar neizrečeno gibčen in popolnoma oglajen. Med vsemi njegovimi pesmami se nam še nar boljše seničice in tičice zde, ki pogosto žvergole, pa njegove pesmi o ljubezni (v Slovenii) so zlo dolge in tudi zlo dolgočasne. Veliko bolj nam Valjavec kot prozaičar dopade. Mnogokrat so nas njegovi sestavki v Slovenii razveselili, tako de mu je zlo svetovati, de bi se zraven pesništva posebno na prozaisko polje, ki je že do zdaj pri Slovencih menj obdelano, podal. Malavašič ima sicer mnogo zlahtnih smislov, pa sestava pesem je posiljena, terda in večidel ne zlo pesniška. Tudi znani Poženčan je včas na strune zabrenkal, pa reči moramo de tudi njegova poglavna moč v prozi obstoji. Kakor se je več drugih se je tudi on zastoj prizadeval, narodno peti. Če je ravno zdavnej, kar smo pesem brali, nam je vendar še njegova malo narodna „uboga šleva“ vedno v spominu. Zares dobra je skorej le poezija „na Semiču.“

(Konec sledi.)

Slovstvo in umetnost.

V tiskarnici Mehtaristov na Dunaju se tiskajo nabrane pesmi Vladika Černogorskega, Petra Njegoša II.

* Serbski slovník Vuka Stefanovića se pridno natiskuje, 12 pol je že natisnjenih.

* Slovensko društvo v Ljubljani je sklenilo dogodivščino slovenskega naroda izdati, in se je obernelo na gosp. Ferdinandata ki ima kolikor vemo že velik del gotove.

Telegrafsko kurzno naznanilo deržavnih pisem 23. Grudna 1850.

Deržavna dolžne pisma po 5 od 100 (v srebru) 94

» » » » 4 1/2 » » » —
» » » » 4 » » » —
Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, čeških, moravskih, silezkih, štajarskih, koroških, krajskih, goriskih in danajske višje kamorne uradnije.

Bankne akcie po 1114 gold. v srebru.

Dnarna cena 19. Grudna 1850.

V dnarju
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 35 gl.
Srebra » » » » 31 »